

9. Vanaf **knooppunt 76** fietst u richting **knooppunt 70** (Geeuwenbrug) (Tot 13 mei 2016 wordt er onderhoud aan deze weg gepleegd. Het is mogelijk dat u hier enkele meters moet lopen.). Bij **knooppunt 70** slaat u rechtsaf (richting **knooppunt 94**). U fietst nu op de Tolweg. U slaat op het kruispunt linksaf, De Vorrelvenen. Vervolgens slaat u de tweede weg rechtsaf (richting Boterveen 20 en 21). Even verderop, links, staat de voormalige boerderij van Jochem Dekker (Boterveen 20). U vervolgt nu de fietsroute richting Eemster (**knooppunt 94**).

In de boerderij van Jochem Dekker zat Carolien Kats van begin 1945 tot 5 maart 1945 ondergedoken. Op laatstgenoemde datum werd zij bij een razzia door Beiler landwachters herkend. Zij werd meegenomen naar Beilen en kwam uiteindelijk in Durchgangslager Westerbork terecht, waar zij tot de bevrijding vastzat.

10. U fietst nu verder richting **knooppunt 94** (Eemster). Op dit knooppunt fietst u rechtdoor, richting Holtien.

In de eerste boerderij aan de rechterkant, Holtien 18, woonde Harmina Bazuin, de verloofde van Yntze Zwanenburg. Op deze boerderij was Yntze in de nacht van 18 op 19 oktober 1944, toen landwachters boerderij De Strank van zijn ouders overvielen.

11. U neemt nu de eerste weg links (Holtien) en vervolgt deze, totdat u een verwijzing naar **knooppunt 81** krijgt. Bij dit knooppunt slaat u rechtsaf (richting **knooppunt 96**). U neemt vervolgens, nadat u aan de linkerkant het bos ziet, waar van de 16de tot in de 18de eeuw de voormalige borg De Agterenkamp heeft gestaan, de eerste weg links. Vlak voor de Beilervaart bent u terug bij us startpunt, Beilervaart 55A, Trefpunt.

Meer informatie

Dijkstra, G.J. e.a., *Geesje Bleeker*, Beilen 2016, blz. 93 t/m 117.

Dijkstra, G.J. e.a., *Gemeente Beilen 1940-1945, deel 3*, Beilen 2001, blz. 225 t/m 235.

Dijkstra, Gerben en Henk Vos, 'Onderduikers bij de families Zwanenburg en Oosterveen', in: *Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen*, jaargang 27, nummer 4, november 2015, blz. 21 t/m 32.

Afstand

De afstand van deze fietstocht is 40,5 km.

Deze fietsroute is een uitgave van Stichting Oud-Beilen
www.stichting-oud-beilen.nl
 email: info@stichting-oud-beilen.nl

Fietsroute: onderduiken in 1944

1. Start bij Beilervaart 55A, Trefpunt. *Eventueel kunt u hier op de parkeerplaats ten zuiden van het gebouw uw auto parkeren.* U fietst vanaf dit startpunt naar de Beilervaart en u fietst de brug over in noordelijke richting naar **knooppunt 38**. Hier gaat u linksaf richting **knooppunt 36**. Hier slaat u linksaf richting de Beilervaart. Aan uw rechterhand fietst u voorbij het adres Brunstingerveld 16, de voormalige woning van de familie Oosterveen.

Op een avond in februari 1945 kwam het bericht dat er een razzia op de boerderij van Jan Oosterveen zou plaatsvinden. De onderduikers moesten weg. Met z'n vijven, Tineke en Ruut Roelfsema, Arnaud van Gelder, Peter Mazur en mr. Nico J. Polak vertrokken ze. Twee fietsen kregen zij mee. In deze route gaan wij hen volgen tot de plek, waar zij een nieuw onderduikadres vonden.

De voormalige boerderij van de familie Oosterveen. Links de woning, rechts de schuur.

2. Bij De Strank, Beilervaart 80, de voormalige boerderij van Lammert Zwanenburg*, fietst u de brug over en slaat u rechtsaf (in westelijke richting).

Op deze plaats zagen de vijf onderduikers vanuit de richting Beilen de lichten van auto's, fietsen en zaklantaarns. Toen de lichten dichterbij kwamen, verstopten zij zich in een sloot langs de weg. Terwijl de 'lichten' bij de brug bij De Strank rechtsaf sloegen, vluchtten de onderduikers door de weilanden langs de Beilervaart in westelijke richting verder. De fietsen lieten zij achter.

Vanaf links: Arnaud van Gelder, Tineke en Ruut Roelfsema.

Boerderij De Strank,
Beilervaart 80

In de nacht van 18 op 19 oktober 1944 overvielen NSB'ers de boerderij van Zwanenburg. De (joodse) onderduikers werden niet gevonden. Lammert Zwanenburg werd meegenomen naar het Schultehuis in Diever en op 19 oktober 1944 samen met Lambertus Bruulsema en Hendrik Wiegers, op de fusil-ladeplaats bij Durchgangslager Westerbork vermoord.

3. Na 1,8 km, bij de eerste weg links, De Vorrelvenen, slaat u linksaf (Blauwe Meer; bij ANWB-paddestoel 24955) richting **knooppunt 73**. Deze weg zijn de vijf onderduikers overgestoken op weg naar Hoogersmilde.

4. Bij **knooppunt 73** slaat u rechtsaf richting **knooppunt 72**. Na ongeveer 200 meter passeert u de tankgracht die door de vluchtelingen met behulp van een balk is overgestoken. Dit was nodig, omdat er water in de tankgracht stond, dat met een dun laagje ijs was bedekt.

U fietst nu in westelijke richting langs de tankgracht en het Blauwe Meer over Achter de Bargaen naar de Venesluis. U slaat op deze weg rechtsaf richting **knooppunt 72**.

Op het huisadres P.R. Roelfsemaweg 10 ziet u de voormalige boerderij van de familie Mekkes, waar de vijf onderduikers in de schuur de nacht hebben doorgebracht.

P.R. Roelfsemaweg 10

De tankgracht bij het Blauwe Meer

5. Over De Hendrik Oostdraai steekt u de Drentsche Hoofdvaart over. Op het fietspad vervolgt u uw route in noordelijke richting (Hoogersmilde) richting **knooppunt 65**. U neemt in Hoogersmilde de eerste weg links, de Bosweg, en u fietst richting **knooppunt 65**. Bij **knooppunt 65** fietst u over de Bosweg verder richting **knooppunt 63**. Bij Oude Willem (het bos ligt achter u) slaat u linksaf, richting huisnummers 13 + 14 (Oude Willemsweg).

In de eerste boerderij aan de rechterband (huisnummer 13) kregen de vijf onderduikers onderdak bij de landbouwer Hendrik Bakker. Hij zorgde ervoor dat achter zijn boerderij, in het bos, twee schafketen van Staatsbosbeheer als 'onderduikershol' werden ingericht.

Twee tekeningen van het onderduikershol

6. U vervolgt nu de Oude Willemsweg in zuidwestelijke richting. Na ongeveer 1,7 km, voor bord Oude Willem, slaat u rechtsaf het fietspad op richting **knooppunt 61**. Bij **knooppunt 61** slaat u linksaf richting **knooppunt 62**.

Tussen deze beide knooppunten bevond zich in het bos aan uw rechterhand een onderduikershol, waar veel verzetsmensen, onder wie leden van de Knokploeg Noord-Drenthe, een schuilplaats hadden.

Vanaf **knooppunt 62** vervolgt u het fietspad naar **knooppunt 68**.

7. Bij **knooppunt 68** vervolgt u de route over het fietspad (Wapserzand) naar **knooppunt 59**. Na ongeveer 3 km fietsen kunt u linksaf naar het gerestaureerde onderduikershol.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in de winter van 1943-1944, vatte een groep verzetsstrijders uit Diever het plan op om bij een onopvallende zandheuvel in het dennenbos van Berkenheuvel een schuilplaats te bouwen. De knokploeg groef de heuvel uit, bouwde van de dennenstammen een hol en herstelde de zandheuvel in de oude vorm. Na een paar maanden hard werken was de schuilplaats gereed en verdwenen de verzetsmensen onder de grond. Eén van de leden, Fokke Hessels, was een verwoed lezer van Indiëverhalen. Daarom kreeg het onderduikerscomplex de naam 'de Wigwam'. Soms zaten in het hol wel twintig illegalen verscholen.

8. U vervolgt uw weg richting **knooppunt 59**. Vanaf dit knooppunt vervolgt u de route naar **knooppunt 80**. Vanaf hier fietst u door Diever naar Dieverbrug. Hier steekt u de N371 over en u vervolgt uw route naar **knooppunt 76** bij Leggeloo .

In Diever aan de Brink staat het Schultehuis. Hier werden Lammert Zwanenburg en zijn dochter Wietske naar toe gebracht, waar hij in de nacht van 18 op 19 oktober 1944 door leden van de Bloedploeg Norg, een extreem wrede groep landwachters uit het westen van het land, en Nederlandse SD'ers zwaar werd mishandeld. (Lees ook 2)

